

своєю жанровою інтерпритацією належать до дидактичних притч-анекдотів, що ж до своєї семантики, вони зумовлені прагматичним компонентом, мають глибинне духовне тлумачення, свій прихований зміст, імпліцитно виражений висновок та мораль, які наштовхують на певний характер дій або застерігають від них.

Більш докладно способи реалізації прагматичного аспекту семантики турецькомовної притчі анекдоту будуть розглянуті у наступній статті.

1. *Бацевич Ф. С.* Нариси з лінгвістичної прагматики: монографія /Ф. С.Бацевич. – Л.: ПАІС, 2010. – 336 с. 2. *Данилова Т. В.* Архетипические корни притчи / Т. В. Данилова // Рациональность и семиотика дискурса / отв. ред. Б. А. Парахонский. – К.: Наук. думка, 1994. – С. 59–73. 3. *Добротворский С.* Притча в древнерусской духовной письменности / С. Добротворский // Православ.собеседник. – 1964. – № 4 (апр.). – С. 316–410. 4. *Идрис Шах.* Суфии. – М.: Издательство Локид, 1999. – 448 с. 5. *Ночовка О. І.* Притча як особлива форма філософування в давньоруській культурі / Ночовка О.І. // Філософія і соціологія в контексті сучасної культури: зб. наук. праць. Дніпропетровськ, 2008. – С.288–294. 6. *Пихтовникова Л. С.* Тексты и методы: лингвостилистическая характеристика и интерпретация немецкой притчи как типа текста и как жанра / Л.С.Пихтовникова // Семантика слова, речення та тексту: зб. наук. статей. – Вип. 6. – Київ: КДЛУ, 2002. – С. 259–265. 7. *Тумина Л. Е.* Притча как школа красноречия: Учебное пособие / Тумина Л.Е. – М.: Издательство ЛКИ, 2008. – 368 с. 8. *Чушенко Ю. М.* Прагматика німецького побутового анекдоту/ Ю.М. Чушенко// Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Запоріжжя, 2008. – №1. – С. 8–12. 9. *Abdullah Yegin-A.* Kadir Badəllə, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Vüyük Lugat, İstanbul: Sebat Yayınevi, 1978. – 948с.

Дергун Т.В., викл.,

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛОМОВНИХ ЖУРНАЛЬНИХ СТАТТЯХ НАУКОВО- ТЕХНІЧНОЇ ТЕМАТИКИ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

В англомовних журнальних статтях науково-технічної тематики фразеологічні одиниці співвідносять інтелектуальну діяльність і нові технології з фігурою, тобто фокальним компонентом, і силовою

взаємодією, що дозволяє характеризувати вчених і біо-технологічні процеси як успішні.

Ключові слова: *фразеологічна одиниця, силова динаміка, англомовний журнальний дискурс, статті науково-технічної тематики.*

В англоязычных журнальных статьях научно-технической тематики фразеологические единицы соотносят интеллектуальную деятельность и новые технологии с фигурой, то есть фокальным элементом, и силовым взаимодействием, что позволяет характеризовать учёных и био-технологические процессы как успешные.

Ключевые слова: *фразеологическая единица, силовая динамика, англоязычный журнальный дискурс, статьи научно-технической тематики.*

In English magazine articles on science and technology phraseological units relate intellectual activity and new technologies to a figure, i.e. a focal element, and to force interaction. It lets represent scientists and bio-technological processes as strong and successful.

Key words: *phraseological unit, force dynamics, English magazine discourse, articles on science and technology.*

Журнальний дискурс утворюється внаслідок діяльності авторів, які конструюють реальність [Fairclough 1995, 18] і в такий спосіб впливають на сприйняття подій індивідами. Незважаючи на те, що відправники й читачі статей розділені часовими й просторовими межами, журнальний дискурс має інтерактивну природу, адже адресант вибудовує повідомлення заради адресата, якому пропонується бачення подій і новин через призму журналістського сприйняття. Одним зі способів ефективного впливу на аудиторію є фразеологічні одиниці (ФО), адже вони є засобом переконання й спонування в процесі спілкування і дискурсотворення [Алефиренко 2008, 5]. Більшість фразеологізмів характеризується антропоцентричністю, тобто стосується різних галузей людської діяльності, однією з яких є науково-технічна царина, яка широко висвітлюється в часописах. Тому **метою** цієї розвідки є дослідження того, як ФО характеризують складники науково-технічної сфери в англомовному журнальному дискурсі.

У процесі дослідження семантики фразеологізмів, поширених в англомовних статтях науково-технічної тематики, ми виходили з визначення науки як інтелектуальної і практичної діяльності, яка

включає систематичне вивчення структури й поведінки фізичного й природного світу через спостереження й експеримент [Oxford, e-ref]. Результатом наукової діяльності є технології як практичне застосування знань, особливо у певній сфері (the practical application of knowledge especially in a particular area) [Merriam-Webster, e-ref]. Ураховуючи наведені визначення, семантику ФО в журнальних статтях науково-технічної тематики пов'язуємо з позначенням процесів інтелектуальної і практичної діяльності, а також їхніх результатів. Водночас, як засвідчує аналіз, значення окремих одиниць уточнює вказані складники, репрезентуючи інтелектуальну діяльність через сприйняття й оцінювання, а практичну активність в аспекті її утілення, перебігу, подолання труднощів.

Під час пояснення семантики ФО застосовуємо лінгвокогнітивні методики, які спираються на візуальні відношення фігури й фону, коли у процесі сприйняття будь-якого поля одна з його частин – фігура – інваріантно чітко виділяється, а все інше є фоном, основою фігури [Лузина 1997, 186], і дослідницький апарат образ-схем, які пояснюють формування різних концептів через звернення до сенсомоторного досвіду [Johnson 2005, 23]. Образ-схемний аналіз поглиблюється теорією силової динаміки, яка розкриває взаємодію сутностей через напруження, опір і його подолання, блокування і його усунення [Talmy 2000, 409]. Протидіючі сутності представлені Агоністом як фокальною силою із внутрішньою тенденцією до руху чи спокою й Антагоністом, який цю схильність долає чи поступається їй [Talmy 2000, 413]. Так, образ-схема ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ, утворена потенційним силовим вектором і відсутністю перешкод [Johnson 1987, 47], указує на Агоніста з тенденцією до руху.

Співвідношення фігури й фону визначає семантику ФО на позначення сприйняття як початкового етапу розумової діяльності (*to pay attention to*) й оцінювання (*to bear resemblance to*). Сприйняття номінується ФО *to pay attention to* зі значенням "звернути увагу на" (when you carefully listen to, look at, or think about someone or something) [Longman 2007, 81–82], де семи *listen to, look at, think carefully* вказують на сприйняття й осмислення фігури, тобто на те, що є знайомим, визначеним, чітким [Лузина 1997, 186], напр., *We pay a lot of attention to the most recent information, discounting what came earlier* [Newsweek 7.03.2011, 32]. У наведеному реченні інформація, що надійшла останньою (*the most recent information*), співвідноситься фразеологічною одиницею *to pay attention to* з фігурою, тобто

виокремлюється на фоні попередніх даних (*what came earlier*).

Оцінювання, яке йде за сприйняттям, позначене ФО *to bear resemblance to* "бути схожим на, мати схожість", виокремлює фігуру завдяки дієслову *to bear* (to have or show a sign, mark, or particular appearance) [Longman 2007, 111] із семою *particular*, напр., *They (U.S.-based Internet firms) practise a kind of self-censorship that bears a striking resemblance to the way Chinese web-hosting firms censor customers for fear of incurring the wrath of Beijing* [Newsweek 16.03.2009, 12]. У цьому прикладі з фігурою співвіднесено самоцензуру (*self-censorship*) американських інтернет-фірм, яку ФО *to bear resemblance to* порівнює з китайською цензурою як фоном, акцентуючи увагу на негативному аспекті явища.

Практичне втілення розумової діяльності позначене в журнальних статтях про науку й техніку одиницями силової семантики. Перебіг діяльності і проведення досліджень співвідносяться з Агоністом, що має тенденцію до руху: *to put into practice* і *to be at work*.

Практичне використання досліджень репрезентоване ФО *to put into practice* "реалізувати, утілювати в життя", у складі якого на Агоніста з тенденцією до руху вказує дієслово *to put*, напр., *Across Columbia's campus, professors at the business school are putting this dominance science into practice, swabbing saliva samples from M.B.A. students to measure both hormones* [Newsweek 18.07.2011, 41]. У наведеному реченні ФО *to put into practice* співвідносить професорів (*professors*) з Агоністом і, відповідно, характеризує їх як рушійну силу розвитку. Практичне врахування впливу біологічних процесів позначене ФО *to be at work* "діяти", у складі якого компонент *work* також акцентує роль Агоніста з домінуванням схильності до руху, напр., *The anxiety you felt might have been just the well-known consequence of information overload, but Angelika Dimoka, director of the Center for Neural Decision Making at Temple University, suspects that a more complicated biological phenomenon is at work* [Newsweek 7.03.2011, 26]. У наведеному прикладі біологічний чинник (*biological phenomenon*) репрезентований ФО *to be at work* як Агоніст з тенденцією до дії, що підкреслює домінування фізіології над психікою під час прийняття рішень.

Перебіг практичної діяльності зображається як рух траєкторією (ФО *to take a step*) або зміна способу діяльності (ФО *to change one's ways*). На послідовний рух, пов'язаний із подоланням проміжних точок, вказує компонент *step* у складі ФО *to take a step* "вживати заходів", напр., *Humans with their remarkable tools and their*

remarkable brains, may have just taken a giant step toward replacing metaphysical speculation with empirically verifiable knowledge [Newsweek 16.07.2012, 5]. У наведеному реченні люди з чудовим інструментарієм і мізками (*humans with their remarkable tools and their remarkable brains*) зображаються як Агоніст з тенденцією до руху, позначеного ФО *to take a step*, а прикметник *giant* акцентує подолання великої відстані, що свідчить про успіх діяльності. Модифікація способу діяльності позначена ФО *to change one's ways* "формувані звички, що підходять для нового способу життя чи роботи", як зміна траєкторії, акцентована дієсловом *to change*, напр., *Mark Zuckerberg won't say he's sorry, but the 26-year-old CEO and founder of Facebook promises to change his ways – a little* [Newsweek 7.06.2010, 20]. У наведеному прикладі засновник компанії Фейсбук Марк Цукерберг представлений ФО *to change one's ways* як Агоніст, який змінює стиль діяльності для покращення роботи компанії.

Труднощі в процесі прийняття рішень і захист людини від можливої небезпеки представлені ФО з семантикою перешкоди (*there's the rub i to hedge one's bets*). Компонент *rub* на позначення тертя (*to move your hand, or something such as a cloth, backwards and forwards over a surface while pressing firmly*) [Longman 2007, 1340] у складі ФО *there's the rub* акцентує на ролі сильного Агоніста, який блокує Антагоніста. Дієслово *to hedge* зі значенням огорожі [Longman 2007, 714] у структурі ФО *to hedge one's bets* "перестраховатися, захистити себе від можливих невдач або втрат", репрезентує Антагоніста з тенденцією до спокою. На сповільнення діяльності інтелекту вказує фразеологізм *there's the rub* у реченні *But there's the rub: in an info tsunami, our minds struggle do decide if we can ignore this piece ... or that one ... but how about that one* [Newsweek 7.03.2011, 33]. У наведеному прикладі ФО *there's the rub* зображає велику кількість інформації (*info tsunami*) як Агоніста, який створює перешкоди для нашого розуму (*our minds*), співвідносного з Антагоністом, представляючи надмірний потік знань негативно. Натомість, перепона як захист від потенційної загрози, пов'язаної зі зміною клімату, позначена ФО *to hedge one's bets*, напр., *We have to research geoengineering [the tactic of using technology to alter the Globe's climate] in case we need it. It seems very prudent to hedge your bets* [Newsweek 7.06.2010, 46]. У наведеному уривку Агоніст, утілений займенником *we*, виявляє внутрішню тенденцією до дії завдяки присудку *have to research*, що зображає сферу науки як

успішну. ФО *to hedge one's bets* утілює Антагоніста у стані спокою, який є захистом від можливої загрози.

Результати науково-технічної діяльності утілені ФО *to gain ground* і *to fall into bad hands*. На позитивні наслідки розвитку у складі ФО *to gain ground* "добиватися успіхів" указує компонент *to gain* "отримувати, досягати того, чого хочеш або потребуєш" (to obtain or achieve something you want or need) [Longman 2007, 624], який зображає Агоніста, чия тенденція до руху змінюється спокоєм після досягнення результату, про що свідчить компонент *ground* на позначення кінцевої точки переміщення, напр., *Google is still far and away the leader in search, handling nearly two thirds of all searches in the United States. But Microsoft has been gaining ground* [Newsweek 27.09.2010, 16]. У наведеному прикладі ФО *to gain ground* співвідносить компанію Майкрософт з Агоністом, що перебуває в процесі руху до мети (*to be the leader in search*), виявляючи свою силу і перспективу на успіх. Негативний результат наукової діяльності позначений ФО *to fall into bad hands* "потрапити не в ті руки", котра має комплексну семантику, синтезуючи два типи концептуальних відношень, які відображають взаємодію сенсорного і моторного досвіду: дієслово *to fall* позначає переміщення УНИЗ, вказуючи на Агоніста в русі, компонент *into hands* – КОНТЕЙНЕР, про що свідчить прийменник *into*, а прикметник *bad* характеризує його негативно, напр., *The Commerce Department has a blanket ban on a handful of states designed to keep sensitive technology, like encryption, from falling into the wrong hands* [Newsweek 16.03.2009, 12]. У наведеному реченні ФО *to fall into bad hands* зображає технологію кодування інформації (*encryption*) як Агоніста, що рухається в помилковому напрямку. На це у складі модифікованої ФО *to fall into the bad hands* указує прикметник *wrong*.

Таким чином, в англомовному журнальному дискурсі ФО співвідносять складники науково-технічної сфери з фігурою, силовою взаємодією і рухом. Сприйняття як початковий етап інтелектуальної діяльності й оцінка позначені одиницями, які виокремлюють фігуру, що надає відому й чітку інформацію. Процес діяльності зображається через силову взаємодію і пересування, які репрезентують науковців, біологічні й технологічні процеси як Агоніста з тенденцією до руху, і, відповідно, як джерело прогресу і розвитку, що характеризує їх позитивно. Результат науково-технічної діяльності співвідноситься з Агоністом, який досягнув мети, що також формує позитивну думку читачів. Перспективи подальшого

дослідження вбачаємо у вивченні когнітивно-риторичних функцій ФО на різних етапах розгортання статей науково-технічної тематики.

1. *Алефиренко Н. Ф.* Фразеология в свете современных лингвистических парадигм / Н. Ф. Алефиренко: монография. – М.: ООО "Элпис", 2008. – 271 с. 2. *Лузина Л. Г.* Фигура – фон / Л. Г. Лузина // Краткий словарь когнитивных терминов / [Под. ред.: Е. С. Кубряковой]; М: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – С. 185–186. 3. *Fairclough N.* Media Discourse / N. Fairclough. – L.: Arnold Publishers, 1995. – 224 p. 4. *Johnson M.* The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason / M. Johnson. – Chicago; L.: The Univ. of Chicago Press, 1987. – 233 p. 5. *Johnson M.* The philosophical significance of image schemas / M. Johnson // From Perception to Meaning: Image Schemas in Cognitive Linguistics. – B., N.Y.: Mouton de Gruyter, 2005. – P. 15–33. 6. *Longman Exams Dictionary.* – Harlow: Longman, 2007. – 1833 p. 7. *Merriam-Webster Dictionary* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/technology>. – Назва з екрану. 8. *Oxford Dictionary* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – Назва з екрану. 9. *Talmy L.* Force Dynamics in Language and Cognition // Concept Structuring Systems / L. Talmy. – Cambridge (Mass.): The MIT Press, 2000. – Vol. 1. – P. 409–470.

Джава Н. А., к. пед. н., доц.,
Рівненський ДГУ

ДОМАШНЄ ЧИТАННЯ – ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто проблему створення цілісної, науково та методично обґрунтованої системи організації домашнього читання на уроках іноземної мови в середній школі. Основна увага акцентується на необхідності використання для цього автентичних художніх текстів або серії їх фрагментів.

Ключові слова: домашнє читання, методика, спосіб організації заняття, художні тексти.

В статье рассматривается проблема создания целостной, научно и методически обоснованной системы организации домашнего чтения на уроках иностранного языка в средней школе. Основное внимание акцентируется на необходимости использования для этого автентичных художественных текстов или серии их фрагментов.